

жаль, норма закону, яка визначає, що стаж роботи в галузі права – це стаж роботи особи за спеціальністю після здобуття нею повної вищої юридичної освіти, не визначає, що слід розуміти під роботою за спеціальністю. Як правило, до стажу роботи за спеціальністю юриста включаться перебування на посадах судді, прокурора, слідчого, юрисконсульта, нотаріуса, а також інших посадах, які відповідно до кваліфікаційних вимог потребують наявності вищої юридичної освіти, як підстави для заняття такої посади.

Актуальним виглядає питання, що стосується тривалості досвіду роботи в сфері права, який визначається після здобуття вищої юридичної освіти з присвоєнням кваліфікації не нижче спеціаліста. Якщо ж особа працює на посаді, яка надає юридичний стаж на основі освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, то правовий стаж не йде. Таким чином, на нашу думку, це є обґрунтованим, оскільки освіта за рівнем бакалавра не вважається повною.

Література

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 27. – Ст. 282.
2. Фіолевський Д. П. Адвокатура: підруч. / Д. П. Фіолевський. – Вид. 3-тє, допов. – К.: Правова Єдність, 2014. – 624 с.
3. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

УДК 343.35 (043.2)

Парасюк Н. М., к.ю.н., доцент,
Львівський державний університет
внутрішніх справ, м. Львів, Україна

СПЕЦІАЛЬНИЙ ПОТЕРПІЛИЙ У СКЛАДІ ПРИМУШУВАННЯ ДО ВИКОНАННЯ ЧИ НЕВИКОНАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Концептуальним підходом, відповідно до якого сформульована кримінально-правова норма про примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань, є реагування заходами кримінально-правового характеру на порушення установлених цивільним законодавством правил реалізації особою права виконання зобов'язань, що вчинено у спосіб застосування психічного насильства. Відтак межі кримінально-правової заборони слід визначати шляхом безпосереднього аналізу законодавчих підходів до формування особливого правовідношення, яким є, як зазначено у ч. 1 ст. 355 КК України, саме

цивільно-правове зобов'язання. Вже на цьому етапі слід позитивно оцінити застосоване законодавцем уточнення щодо галузевої приналежності зобов'язання. Науковці стверджують, що сфера, у якій застосовується термін «зобов'язання» на сьогодні поступово розширюється, тому зобов'язання як цивільні правовідносини необхідно відрізняти від правовідносин, що регулюються іншими галузями права [1, с. 13-14].

Місце кримінально-правової норми, яка сформульована у ст. 355 КК України, у структурі розділу XV Особливої частини КК України «Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та злочини проти журналістів» складно однозначно оцінити. Уже із ознайомлення зі змістом диспозиції можна встановити, що потерпілі, яким заподіюється істотна шкода у вигляді фізичних та психічних переживань не видається віднести до категорії чи то представників влади чи працівників правоохоронного органу, народного депутата, чи до будь-якої іншої службової особи, або ж навіть журналіста. Правовий статус цих потерпілих визначається приналежністю до певної сфери управлінської діяльності.

Протиправно впливаючи на спеціального потерпілого чи його близьких родичів у зв'язку із виконанням ним певного роду обов'язків, винний заподіює шкоду нормальній діяльності органу державної влади, органу місцевого самоврядування, об'єднанню громадян, підприємству, установі чи організації. Намагаючись хоч якось виправдати законодавця у намірі віднести розглядувану норму до структури охоронюваних розділом XV Особливої частини КК України відносин, правники зазначають, що оскільки наполеглива пропозиція виконати обов'язок робиться винним з використанням незаконних методів, то таким чином він демонструє свою зневагу до встановленого законодавством порядку захисту свого порушеного права, а тому й діяльності органів державної влади (наприклад, судових), чим завдає шкоди їх авторитету [2, с. 361]. Зважаючи на таку особливість кримінально-правової концепції примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань, можна певною мірою припустити доцільність розміщення цього складу злочину серед злочинів проти правосуддя. Безумовно, слід погодитися з тим, що невірна структурованість кримінального закону хоча і є недоліком, однак суттєве значення має відсутність однозначного розуміння змісту кримінально-правової норми порівняно із первинно сформульованою у нормах регулятивного законодавства моделлю правомірної поведінки суб'єкта відносин.

Законодавча дефініція поняття «зобов'язання», яка міститься у ч. 1 ст. 509 ЦК України, є достатньо інформативною, оскільки дозволяє визначитися із змістом структурних елементів цього правовідношення. Насамперед із законодавчого припису випливає, що зобов'язання є

правовідношенням. Цивілісти відзначають, що загальнимб ознаками, спільними для всіх цивільних правовідносин є: 1) юридична рівність їхніх суб'єктів; 2) регулювання суспільних відносин нормами цивільного законодавства; 3) надання нормами цивільного законодавства учасникам відносин цивільних і юридичних прав та обов'язків [3, с. 87]. Із множини цивільних правовідносин зобов'язальні виділяються видовими ознаками. Зобов'язання є відносним цивільно-правовим відношенням зі специфічним суб'єктним складом. При цьому кредитор наділений правом вимагати від боржника певної поведінки, а боржник – зобов'язаний реалізовувати певну поведінку на користь кредитора. У визначенні зобов'язання зроблено наголос на правових вимогах кредитора, оскільки саме це є визначальним моментом цього виду цивільно-правових відносинах.

У цивільно-правових зобов'язаннях з однієї сторони виступає кредитор, статус якого визначається правом вимоги, а з іншої – боржник, який зобов'язаний вчинити або утриматися від вчинення певних дій на користь кредитора. Нехтування цими характеристиками суб'єктів зобов'язання призводить до ототожнення їх із абсолютними цивільно-правовими відносинами. Розглядувана ознака має принципово важливе значення для кваліфікації примушування до виконання чи невиконання цивільно-правового зобов'язання. Вказівку на потерпілого та його близьких родичів зроблено у тексті кримінального закону (ч. 1 ст. 355 КК України). При цьому законодавчо не конкретизовано правовий статус потерпілого. Саме тому можна припустити, що потерпілим при вчиненні цього злочину може виступати як кредитор, так і боржник.

При позначенні потерпілого вчені наголошують на тому, що це має бути фізична особа, яка вступила з винним у реально об'єктивно існуюче цивільно-правове правовідношення, а також її близький родич [2, с. 362]. Відповідно до ст. 509 ЦК України, право вимоги належить виключно кредиторів. Натомість у ч. 3 ст. 510 ЦК України закріплено правило про трансформацію кредитора у боржника. Так, зазначається, якщо кожна із сторін у зобов'язанні має одночасно і права, і обов'язки, вона вважається боржником у тому, що вона зобов'язана вчинити на користь другої сторони, і одночасно кредитором у тому, що вона має право вимагати від неї. Субсидіарно поширюючи ці положення на зміст кримінально-правової заборони, сформульованої у ст. 355 КК України, можна з упевненістю стверджувати, що для цього складу злочину характерний спеціальний потерпілий, яким слід визнавати фізичну особу, до якої може бути спрямована вимога відповідно до законодавчих положень про зобов'язання. Цей суб'єкт у зобов'язальному правовідношенні завжди перебуватиме у статусі боржника. Якщо ж до виконання чи невиконання зобов'язання примушується близький родич, то таке діяння має бути кваліфіковано за наявності підстав за статтями, які передбачають

кримінальну відповідальність за злочини проти життя і здоров'я особи. Близькі родичі у конструкції розглядуваного складу злочину мають визнаватися адресатом погрози, але жодним чином не особою, до якої спрямована зобов'язальна вимога. Отож, слід резюмувати, що складне перерахування потерпілих у диспозиції статті, насамперед вимагає від правозастосувача правильного уточнення тих спеціальних потерпілих, які перебувають у структурі об'єкта розглядуваного складу злочину.

Література

1. Голубєва Н. Ю. Зобов'язання у цивільному праві України: методологічні засади правового регулювання: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Голубєва Неллі Юріївна; Національний університет «Одеська юридична академія». – Одеса, 2013. – 40 с.
2. Кримінальне право (Особлива частина): підручник / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. – Луганськ: видавництво «Елтон-2», 2012. – Т. 2. – 704 с.
3. Харитонов Є. О. Правовідносини інтелектуальної власності й цивільні та адміністративні правовідносини / Є. О. Харитонов, О. І. Харитонova // Університетські наукові записки. – 2012. – № 1 (41). – С. 80-88.

УДК 343.21

Плисюк Н. М., к.ю.н., доцент,
Хмельницький університет
управління та права, м. Хмельницький, Україна

ДОЦІЛЬНІСТЬ ПРОТИДІЇ ПЕРЕВИЩЕННЮ МЕЖ НЕОБХІДНОЇ ОБОРОНИ ТА ПЕРЕВИЩЕННЮ ЗАХОДІВ, НЕОБХІДНИХ ДЛЯ ЗАТРИМАННЯ ЗЛОЧИНЦЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИМИ ЗАСОБАМИ

Щодо доцільності протидії перевищенню меж необхідної оборони та перевищенню заходів, необхідних для затримання злочинця кримінально-правовими засобами, то видається, що ця теза додаткового обґрунтування не потребує. І все ж засоби попередження злочинності є різними для різних видів злочинів. Тяжкі та особливо тяжкі насильницькі злочини охоплюють групу найбільш суспільно небезпечних посягань проти життя, здоров'я, недоторканості особи. Боротьба з умисними вбивствами, як і з іншими злочинами, ведеться двома видами засобів попередження: загальними і спеціальними. Успішне здійснення боротьби із злочинністю можливе лише при правильному поєднанні завдань спеціального та загального попередження.

На думку В. К. Грищука, методологічним підходом у виробленні кримінальної політики має бути широке поєднання всіх наявних методів